

Роман Ковівчак

Часто ми чуємо про подвиги християн, які взяли свій хрест та пішли слідом за Ісусом, віддавши своє життя за Нього. Таких людей Церква величає мучениками. На згадки про перші мученицькі смерті можна натрапити вже у Святому Письмі. Тож погляньмо глибше на тих, хто «у своїм стражданні прийняли вінок нетлінний».

Слово «мученик» походить від грецького слова «martyr», котре буквально означає «свідок». Тому не до кінця правильною є думка про те, що мученик – це та особа, яка лише страждає. Вмираючи, вона не просто залишається вірною євангельським ідеям – вона залишається вірною самому Христові. В історії можна зустріти безліч прикладів навернення мучителів до християнства. Це відбувалося через те, що мученики чинили дещо незбагненне. Те, що змушувало подекуди мучителів кидати зняряддя вбивства і оголошувати себе християнином. Мученики часто йшли на ці тортури з радістю в серці. Часто вони просили катів, щоб вони швидше їх вбивали, бо цим пришвидшували зустріч з Господом. Очевидці мучеництва, будучи язичниками, вигокували: «Великий Бог християнський». Їм не було відомо навіть ім'я цього Бога, проте визнавали Його істинним Богом, чим фактично підписували собі вирок смерті. І це вони робили лише на підставі мученицького свідчення. У випадку, коли язичник увірував, але не був ще охрещеним, а його засудили до смерті за віру, Церква мала переконання, що він вже є охрещений своєю смертю за Христа і з Ним. Це називають хрещенням кров'ю.

В християнському використанні слово «мученик» спочатку застосовували до апостолів, котрі були безпосередніми свідками життя Ісуса Христа і Його воскресіння. Впродовж перших століть існування Церкви значення цього терміну розширили для окреслення людей, які свідчили Христа своєю смертю. В Катехизмі Католицької Церкви можемо натрапити на таке трактування мучеництва: «Мучеництво є найвищим свідченням істинності віри; це свідчення аж до смерті. Мученик дає свідчення Христові, Який помер і воскрес і з Яким він злучений любов'ю. Він дає свідчення істинності віри і християнського вчення. Він приймає смерть через акт внутрішньої сили. «Нехай я стану кормом для

тварин. Через них-бо дано мені буде прийти до Бога».

Переживши час гонінь, Церква роздумувала над значенням мучеництва, атакож встановила його види, щоб таким чином вказати й на інші шляхи свідчення Христа, не йдучи на смерть. В одній ірландській проповіді, написаній наприкінці 7-го століття, подається три типи мучеництва: біле мучеництво, зелене і червоне мучеництво. Біле мучеництво полягає у тому, що людина заради Бога зрікається усього, що вона любить... Зелене мучеництво полягає у тому, щоб через піст і працю звільнитися від гріховних бажань і зносити послух та покаяння. Червоне мучеництво полягає у тому, щоб нести Хрест або прийняти смерть заради Господа».

З цих слів можна зробити висновок, що біле мучеництво - це переслідуваням за віру, проте без проливання крові. Цих осіб наша Церква ще називає ісповідниками. Їхній подвиг полягає в тому, що вони захищали істини християнства від ересей та відважно сповідували Христа в часи переслідувань. Зелене мучеництво зосереджене на покуті та пості з любові до Бога. Цей тип мучеництва переважно асоціюється із єгипетськими пустельниками, котрі мали значний вплив на європейське монашество. Червоне ж мучеництво означає віддати своє життя за Христа. Ці три типи мучеництва представляють різні шляхи до небес, однак усі мають одне спільне - любов до Бога.

Що ж призвело до смертей та гонінь ісповідників віри? Протистояння між християнськими і нехристиянськими релігіями. Це саме те, що народжувало для Церкви нових мучеників. Так, до прикладу, протистояння Київської Русі та монголо-татарської Орди породило святих мучеників князя Михаїла та боярина Теодора. Також варто пам'ятати, що коли Церква возвеличує мучеництво, то не акцентує увагу тільки на смерті й муках. Суть у тому, що людина засвідчила Христа і стала місцем Божого об'явлення. Кожен християнин покликаний до цього. Сучасний світ дає нам нагоду для особливих мучеництв. Наприклад, не соромитися перехреститися, проходячи біля храму. Це факт свідчення нашої віри. Не боятися в компанії друзів молитися перед їжею чи після неї. Не боятися обстоювати віру, якщо говорять неправду про християнство чи маніпулюють інформацією про церковні справи. Знати Святе Письмо і вміти його викласти. Під час хрещення дитині дають хрестик, а на хресті був розп'ятий Господь. Це знак, що дитина має наслідувати Спасителя у Його земному житті. Під час таїнства Подружжя над головами наречених тримають вінці, які є не лише символами царства, а й мучеництва. Тому, коли наприкінці таїнства Вінчання молоді обходять навколо тетраподу в храмі, хор співає: «Святії мученики, ви славно страждали і вінчалися». Звідси висновок, що наречені уподібнюються мученикам. І життя їм обіцяється зовсім не безтурботне. В ньому вони мають переходити різні труднощі, допомагаючи одне одному. Водночас їхня сім'я має свідчити Христа, зокрема й у молитовному житті та вихованні дітей. Кожен християнин є свідок, анайважливіше свідчення про Христа - це наше життя.

Варто згадати слова Нагірної проповіді: «Ви чули, що було сказано: Люби ближнього свого й ненавидь ворога свого. А я кажу вам: Любіть ворогів ваших і моліться за тих, що гонять вас; таким чином станете синами Отця вашого» (Мт 5, 43-45). Цю заповідь у повноті виконали мученики. Первомученик архидиякон Стефан, коли бачив своїх убивць з камінням у руках, мовив до Бога: «Господи, не постав їм цього за гріх!» (Ді 7, 60).

Отже мученик – це не лише людина, яка померла за Христа, а й свідчила своїм життям про Нього поганам, через що ті наvertsалися. Водночас кожна людина, яка є християнином, покликана до певного мучеництва, тобто свідчення. Свідчити своїм життям, поставою, ставленням до інших людей, цінностями, щоб інші могли сказати: «Великий Бог християнський», - це суть сучасного мучеництва.

Роман КОВІВЧАК, «Переслідували мене - переслідуватимуть і вас», або феномен мучеництва // СЛОВО №2 (82), червень-серпень 2020